83.3(2Тоҷ)
Р83
18854

Абуабдуллоҳи Рудаки

ШЕЪРҲО

Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ

Ш Е Ъ Р Ҳ О

Душанбе-2007

ББК 83,3 (0)9+83,3(2 тоҷик)
Р-9483

Мураттибон: Қаҳҳори Расулиён, Асо Мӯсоев

Муҳаррир: Нурмуҳаммад Зуҳурӣ.

Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ. Шеърҳо. Душанбе: «Адиб», 2007, - 84 саҳ.

КИТОБХОНАИ
Донишгоҳи технологии
Тоҷикистон
БИБЛИОТЕКА
Технологического университета
Таджикистана
ИНВ № 18854

ISBN 978-99947-57-05-3
9 789994 757053

© Рӯдакӣ, 2007.

ПЕШГУФТОР

Поягузори адабиёти классикии форс-тоҷик Абӯабдуллоҳ Ҷаъфар ибни Муҳаммади Рӯдакӣ соли 858 дар деҳаи Рӯдак- Панҷрӯди ҳозираи ноҳияи Панҷакент ба дунё омада, ибтидо дар зодгоҳи хеш ва баъдан дар шаҳри Самарқанд касби илму ҳунар намуда, солҳо дар дарбори Сомониён хидмат карда, пас аз се соли аз дарбор ронда шуданаш дар соли 941 дар зодбуми худ бидруди ҳаёт гуфтааст.

Устод Рӯдакӣ дар тӯли умри хеш осори зиёде дар шакли қасида, газал, рубоӣ, қитъа, маснавӣ, марсия офарида, ки аз он то ба рӯзгори мо ҳамагӣ бештар аз ҳазор байт боқӣ мондааст.

Аввалин касе, ки дар бораи устод Рӯдакӣ маълумот додаа ст, Низомии Арӯзии Самарқандӣ мебошад. Баъдан Муҳаммад Авфӣ, Рашидии Самарқандӣ, Асадии Тӯсӣ, Абдурраҳмони Ҷомӣ, Лутфалибеки Озарбекдилӣ ва дигарон доир ба аҳволу осори устод маълумот додаанд. Аз ҷумла, мавлоно Ҷомӣ дар муаррифии Рӯдакӣ гуфтааст: «Дар ҳаштсолагӣ Қуръонро батамом ҳифз кард ва қироат биёмӯхт ва шеър гуфтан гирифт ва ба воситаи ҳусни сурат дар мутрибӣ афтод ва уд биомӯхт ва дар он моҳир шуд ва Наср ибни Аҳмади Сомонӣ ӯро тарбият кард...»

Дар ҳудуди беш аз сад соли охир дар кишварҳои мухталифи Шарқу Ғарб доир ба ҳаёту фаъолияти эҷодии устод Рӯдакӣ китобу мақолоти зиёде табъу нашр шудааст. Аз миёни рӯдакипажӯҳони Ғарб метавон аз А.Журден. Ҳаммер, Л.Дюбо, Ҳ. Эте, Шеффер, Дормстетер. Ч. Пикеринг, Писси, П.Ҳорн. У. Ҷексон, Я. Рипка, И. Бечка ва ғайра ном бурд.

Дар Иттиходи Ҷамоҳири Шӯравии собиқ А. Е. Кримский, Е.Э. Бертелс, А.А. Семёнов, И.С. Брагинский, А.Т. Тоҳирҷонов, И. Кибадзе, Ғ. Алиев ва чанд тани дигар дар ин амр саҳмгузоранд.

Дар Эрону Тоҷикистон Р. Шафақ, З. Сафо, Б. Фурӯзонфар, А. Зарринкӯб, С. Нафисӣ, Ғ. Юсуфӣ, С. Айнӣ, А. Мирзоев, А. Деҳотӣ, С. Улуғзода, Ш. Ҳусейнзода, А. Афсаҳзод, С. Имронов, У. Каримов, С. Саъдиев, Р. Ҳодизода, А. Мухторов, А. Раҳмонфар ва дигарон дар омӯзишу пажӯҳиши аҳволу осори ин ситораи тобони шеъри форсӣ нақши нек гузоштаанд.

Устод Рӯдакӣ ҳамеша мояи ифтихори эронинажодону форсизабонони саросари ҷаҳон, минҷумла тоҷикон буда ва мебошад. Дар Тоҷикистон чандин муассисаи илмию фарҳангию таълимӣ, мавзеъҳои аҳолинишин, хиёбону кӯчаҳо номи муборакн устод Рӯдакиро доранд, ки Пажӯҳишгоҳи забон ва адабиёти Академияи улуми Тоҷикистон, Донишгоҳи давлатии шаҳри Кӯлоб, музеи шаҳри Панҷакент яке аз ноҳияҳои атрофи шаҳри Душанбе, хиёбони аслии пойтахти Тоҷикистон ва ғайра аз ин қабиланд.

Соли 2008 ҷашни 1150-солагии устод Рӯдакӣ бо шукӯҳ таҷлил хоҳад шуд. Ин китоб бар асоси «Девони Рӯдакии Самарқандӣ», Теҳрон, 1982 (2003) ва «Насими Мӯлиён», Душанбе, 1999 ба ҳамин муносибат таҳия шудааст.

Қаҳҳори Расулиён

ҚАСИДАҲО, ҚИТЪАҲО ВА БАЙТҲОИ ПАРОКАНДАИ БА ҲАМ ПАЙВАСТА

Гар ман ин дӯстии ту бибарам то лаби гӯр,
Бизанам наъра, валекин зи ту бинам ҳунаро...

Асари мир нахоҳам, ки бимонад ба ҷаҳон,
Мир хоҳам, ки бимонад ба ҷаҳон - дар асаро!

Ҳар киро рафт, ҳамебояд рафта шуморӣ,
Ҳар киро мурд, ҳамебояд мурда шуморо!

* * *

Пӯпак дидам ба ҳаволий Сарахс,
Бонгак барбурда бар абр андаро!

Чодараке дидам рангин бар ӯ,
Ранг басе гуна бар он чодаро!

* * *

Ҷаҳоно, чунинӣ ту бо баччагон,
Ки гаҳ модарӣ, гоҳ модандаро!

На позер бошад туро, на сутун,
На девори хишту на з-оҳан даро!

* * *

Ба ҳақ нолам зи ҳаҷри дӯст зоро
Саҳаргоҳон чу бар гулбун ҳазоро!

Қазо гар доди ман настонад аз ту,
Зи сӯзи дил бисӯзонам қазоро!

Чу ораз барфурӯзӣ, мебисӯзад
Чу ман парвона бар гирдат ҳазоро!

Нагунҷам дар лаҳад, гар з-он ки лахте
Нишинӣ бар мазорам сӯгворо!

* * *

Гирифт хоҳам зулфайни анбарини туро,
Ба бӯса нақш кунам барги ёсамини туро.

Ҳар он замин, ки ту як раҳ бар ӯ қадам бинихӣ,
Ҳазор саҷда барам хоки он замини туро.

Ҳазор бӯса диҳам бар сиҳойи номаи ту,
Агар бибинам ба мӯҳри ӯ нигини туро.

Ба теги ҳиндӣ гӯ, дасти ман ҷудо бикунанд,
Агар нагирам рӯзе ман остини туро!

Агарчи хоҳиши мардум, ки шеър бояд гуфт,
Забони ман ба равӣ гардад офарини туро!

* * *

Ба номи неки ту, хоҷа, фирефта нашавам,
Ки номи неки ту дом асту зарқ мар нонро!

Касе, ки дом кунад номи нек аз пайи нон,
Яқин бидон ту, ки дом аст нон-ш мар ҷонро!

* * *

Омад баҳори хуррам бо рангу бӯйи тиб,
Бо сад ҳазор нузҳату оройиши аҷиб!

Шояд, ки марди пир бад-ин гаҳ шавад ҷавон,
Гетӣ бадил ёфт шабоб аз пайи машиб!

Чархи бузургвор яке лашкаре бикард,
Лашкар-ш абри тиpаву боди сабо нақиб!

Наффот барқи рӯшану тундар-ш таблзан,
Дидам ҳазор хайлу надидам чунин маҳиб!

Он абр бин, ки гиряд чун марди сӯгвор
В-он раъд бин, ки нолад чун ошиқи каиб!

Хуршедро зи абр дамад рӯй гоҳ-гоҳ,
Чунон ҳисорие, ки гузар дорад аз рақиб!

Борони мушкбӯй биборид нав ба нав
В-аз барф баркашид яке ҳуллаи қасиб.

Кунҷе, ки барф пеш ҳамедошт, гул гирифт,
Ҳар ҷӯяке, ки хушк ҳамебуд, шуд ратиб.

Тундар миёни дашт ҳаме бод бардамад,
Барқ аз миёни абр ҳаме баркашад қазиб.

Лола миёни кишт бихандад ҳаме зи дур
Чун панҷаи арӯс ба ҳинно шуда хазиб.

Булбул ҳаме бихонад дар шохсори бед,
Сор аз дарахти сарв мар ӯро шуда муҷиб.

Сулсул ба сарвбун-бар бо нағмаи куҳан,
Булбул ба шохи гул-бар бо лаҳнаки ғариб.

Акнун хӯред бодаву акнун зиед шод,
К-акнун барад насиб ҳабиб аз бари ҳабиб!

Соқӣ ғузину сабзаву май хур ба бонги зер,
К-аз кишт сор ноладу аз боғ андалеб!

Ҳарчанд навбаҳор ҷаҳон аст ба чашм хуб,
Дидори хоҷа хубтар, он меҳтари ҳасиб!

Шеби ту бо фарозу фарози ту бо нишеб,
Фарзанди одамӣ ба ту андар ба шебу теб.

Диди гу рижу ком бад-ӯ андарун басе,
Бо ридакони мутриб будӣ ба фарру зеб...

* * *

Гули садбаргу мушку анбару себ,
Ёсамини сапеду мӯрди базеб

Ин ҳама яксара тамом шудаст
Назди ту, ай бути мулукфиреб!

Шаби ошиқ-т лайлатулкадр аст,
Чун ту берун кунӣ рух аз чалбеб.

Ба ҳиҷоб андарун шавад хуршед,
Гар ту бардорӣ аз ду лола ҳиҷеб.
В-он занахдон ба себ монад рост,
Агар аз мушк хол дорад себ!

* * *

Рӯдакӣ чанг баргирифту навохт,
Бода андоз, к-ӯ суруд андохт!

З-он ақиқин майе, ки ҳар кӣ бидид,
Аз ақиқи гудохта нашнохт!

Ҳар ду як гавҳаранд, лек ба табъ
Ин бияфсурду он дигар бигдохт.

Нобисуда ду даст рангин кард,
Ночашида ба торак андар тохт.

* * *

Имрӯз, ба ҳар ҳоле Бағдод Бухорост,
Куҷо мири Хуросон аст, пирӯзӣ он ҷост!

Соқӣ, ту бидеҳ бодаву мутриб, ту бизан руд,
То май хурам имрӯз, ки вакти тараби мост!

Май ҳасту дирам ҳасту бути лоларухон ҳаст,
Ғам нест, в-агар ҳаст, насиби дили аъдост!

* * *

Замона панде озодвор дод маро,
Замонаро чу накӯ бингарӣ, ҳама панд аст!

«Ба рӯзи неки касон, гуфт, ғам махур зинҳор,
Басо касо, ки ба рӯзи ту орзуманд аст».

Замона гуфт маро: «Хашми хеш дор нигоҳ.
Киро забон на ба банд аст, пой дар банд аст».

* * *

Ин ҷаҳон пок хобкирдор аст,
Он шиносад, ки дил-ш бедор аст.

Некии ӯ ба ҷойгоҳи бад аст,
Шодии ӯ ба ҷойи темор аст.

Чӣ нишинӣ бад-ин ҷаҳон ҳамвор,
Ки ҳама кори ӯ на ҳамвор аст?!

Куниши ӯ на хубу чеҳраш хуб,
Зишткирдору хубдидор аст!

* * *

Чун теғ ба даст орӣ, мардум натавон кушт.
Наздики Худованд бадӣ нест фаромушт!

Ин теғ на аз баҳри ситамкорон карданд,
Ангур на аз баҳри набид аст ба чархушт!

Исо ба раҳе дид яке кушта фитода,
Ҳайрон шуду бигрифт ба дандон сари ангушт.

Гуфто, ки «Киро куштӣ, то кушта шудӣ зор?!
То боз кӣ ӯро бикушад, он ки туро кушт?!»

Ангушт макун ранҷа ба дар кӯфтани кас,
То кас накунад ранҷа ба дар кӯфтанат мушт!

* * *

Ҷаҳон ба коми худованд боду дер зиёд.
Бар ӯ ба ҳеч ҳаводис замона даст мадод!

Дурусту рост кунод ин масал Худой варо:
«Агар бибаст яке дар, ҳазор дар бикшод».

Худойи арш ҷаҳонро чунин ниҳод ниҳод,
Ки гоҳ мардум аз ӯ шоду гаҳ бувад ношод.

....

Худой чашми бад аз мулки ту бигардонод!

* * *

Аз дӯст ба ҳар чиз чаро боядат озард,
К-ин айш чунин бошад: гаҳ шодию гаҳ дард!

Гар хор кунад меҳтар, хорӣ накунад айб,
Чун боз навозад, шавад он доғи ҷафо сард.

Сад нек ба як бад натавон кард фаромӯш,
Гар хор барандешӣ, хурмо натавон х(в)ард.

Ӯ хашм ҳамегирад, ту узр ҳамехоҳ,
Ҳар рӯз ба нав ёри дигар менатавон кард!

* * *

ДАР МАДҲИ НАСР ИБНИ АҲМАД

Ҳотами Тойӣ туйӣ андар сахо,
Рустами Дастон туйӣ андар набард!

Не, ки Ҳотам нест бо ҷуди ту род,
Не, ки Рустам нест дар ҷанги ту мард!

* * *

ДАР МАРСИЯИ АБУЛҲАСАН МУРОДӢ

Мурд Муродӣ, на ҳамоно, ки мурд,
Марги чунон хоҷа на корест хурд!

Ҷони гиромӣ ба падар боздод,
Колбади тира ба модар супурд.

Они малак бо малаке рафт боз,
Зинда кунун шуд, ки, ту гӯйӣ, намурд!

Коҳ набуд ӯ, ки ба боде парид,
Об набуд ӯ, ки ба сармо фасурд!

Шона набуд ӯ, ки ба мӯе шикаст,
Дона набуд ӯ, ки заминаш фарсуда.

Ғанҷи заре буд дар ин хокидон,
К-ӯ ду ҷаҳонро ба ҷаве мешумурд!

Қолаби хокӣ суви хокӣ фиканд,
Ҷону хирад сӯйи самовот бурд.

Ҷони дувумро, ки надонанд халқ,
Мисқалае карду ба ҷонсн супурд.

Соф буд, омехта бо дурди май,
Бар сари хум рафту ҷудо шуд зи дурд.

Дар сафар афтанд ба ҳам, эй азиз,
Марвазию розию румию курд.

Хонаи худ боз равад ҳар яке,
Атлас кай бошад ҳамтои бурд?!

Хомуш кун чун нуқат, эро малак
Номи ту аз дафтари ғуфтан сутурд!

Малико, ҷашни Меҳргон омад,
Ҷашни шоҳону хусравон омад!

Хаз ба ҷойи мулҳаму хиргоҳ
Бадали боғу бӯстон омад.

Мӯрд ба ҷойи савсан омад боз,
Май ба ҷойи арғавон омад.

Ту ҷавонмарду давлати ҷавон
Май, ба бахти ту, навҷавон, омад!

* * *

Дер зиёд он бузургвор худованд,
Ҷони гиромӣ ба ҷонаш андар пайванд!

Доим бар ҷони ӯ биларзам, зеро-к
Модари озодагон кам орад фарзанд!

Аз маликон касе чун ӯ набувад ҷавоне
Роду сухандону шермарду хирадманд!

Кас нашиносад ҳаме, ки кӯшиши ӯ чун,
Халқ надонад ҳаме, ки бахшиши чанд!

Дасту забон дурру зар пароканад ӯро,
Ном ба гетӣ на аз газоф пароканд!

Дар дили мо шохи меҳрубонӣ биншост,
Дил на ба бозӣ зи меҳри хоста барканд!

Ҳамчу муаммост фахру ҳиммати ӯ шарҳ,
Ҳамчу «Абасто»-ст фазлу сирати ӯ «Занд»!

Гарчи бикӯшанд шоирони замона,
Мадҳ касеро касе нагӯяд монанд!

Сирати ӯ тухми кишту неъмати ӯ об,
Хотири маддоҳи ӯ замини барӯманд!

Сирати ӯ був-д ваҳйнома ба Кисро,
Чунки ба ойин-ш «Пандномa» биёганд!

Сирати он шоҳ «Пандномa»-и аслист,
З-он ки ҳаме рӯзгор гирад аз ӯ панд!

Ҳар ки сар аз панди шаҳрёр бипечид,
Пойи тарабро ба доми гурм дарафканд.

Кист ба гетӣ хамирмояи идбор?!
Он ки ба иқболи ӯ набошад хурсанд!

Ҳар кӣ нахоҳад ҳаме кушойиши кораш,
Гӯ: «Бишаву дасти рӯзгор фурӯ банд!»

Эй малак, аз ҳоли дӯстон-ш ҳаменоз!
Эй фалак, аз ҳоли душманон-ш ҳамеханд!

Охири шеър он кунам, ки аввал гуфтам:
«Дер зиёд он бузургвор худованд!».

* * *

Сарсари ҳаҷри ту, эй сарви баланд,
Решаи умри ман аз бех биканд!

Пас, чаро бастаи ӯям ҳама умр,
Агар он зулфи дуто нест каманд?!

Ба яке ҷон натавон кард суол,
К-аз лаби лаъли ту як бӯс ба чанд!

Бифканад оташ андар дили ҳусн,
Он чӣ ҳиҷрони ту аз сина фиканд!

* * *

Маро бисуду фурӯ рехт, ҳар чӣ дандон буд,
Набуд дандон, ло, бал чароғи тобон буд!

Сапеду симрада буду дурру марҷон буд,
Ситораи саҳарӣ буду катраборон буд!

Яке намонд кунун з-он хама, бисуду бирехт,
Чӣ нахс буд?! Ҳамоно, ки наҳси Кайвон буд!

Ҷаҳон ҳамеша чу чашмест гирду гардон аст,
Ҳамеша, то бувад ойин-ш, гирдгардон буд.

Ҳамон, ки дармон бошад, ба ҷойи дард шавад
Ва боз дард ҳамон, к-аз нахуст дармон буд.

Куҳан кунад ба замоне, ҳамон куҷо нав буд
Ва нав кунад ба замоне ҳамон, ки хулқон буд.

Басо шикастабиёбон, ки боғи хуррам буд,
Ва боғи хуррам гашт, он куҷо биёбон буд.

Ҳаме чӣ донӣ, эй мохрӯйи мушкинбӯй,
Ки ҳоли банда аз ин пеш бар чӣ сомон буд?!

Ба зулфи чавгон нозиш ҳамекунӣ ту бад-ӯ,
Надидӣ он гах ӯро, ки зулф чавгон буд!

КИТОБХОНАИ
Донишгоҳи технологии
Тоҷикистон
БИБЛИОТЕКА
Технологического университета
Таджикистана
ИНВ № 18854

Шуд он замона, ки рӯяш ба сони дебо буд,
Шуд он замона, ки мӯяш ба сони қатрон буд!

Чунон ки хубии меҳмону дӯст буд азиз,
Бишуд, ки бознаёмад, азиз меҳмон буд.

Басо нигор, ки ҳайрон будӣ бад-ӯ - дар чашм,
Ба рӯйи ӯ - дар чашмаш ҳамеша ҳайрон буд.

Шуд он замона, ки ӯ шод буду хуррам буд,
Нишоти ӯ ба фузун буду ғам ба нуқсон буд.

Ҳамехариду ҳамесахт бешумор дирам,
Ба шаҳр ҳар ки яке турки норпистон буд.

Басо канизаки некӯ, ки майл дошт бад-ӯ.
Ба шаб зиёрати ӯ назди ҷумла пинҳон буд.

Ба рӯз чунки наёраст шуд ба дидани ӯ.
Ниҳеби хоҷаи ӯ буду бими зиндон буд.

Набиди рӯшану дидори хубу рӯйи латиф
Куҷо гарон буд, зи ман ҳамеша арзон буд.

Ҳамеша шоду надонистаме, ки ғам чӣ бувад,
Дилам нишоту тарабро фарохмайдон буд.

Дилам хизонаи пурганҷ буду ганҷ сухан
Нишони номаи мо мӯҳру шеър унвон буд.

Басо дило, ки ба сони ҳарир карда ба шеър,
Аз он сипас, ки ба кирдори сангу сандон буд.

Ҳамеша чашмам зи зулфакони чобук буд,
Ҳамеша гӯшам зи мардуми сухандон буд.

Аёл не, зану фарзанд не, маунат не,
Аз ин ҳама танам осуда буду осон буд.

Ту Рӯдакиро, эй фаг, кунун ҳамебинӣ,
Бад-он замона надидӣ, ки зайни фитён буд!

Бад-он замона надидӣ, ки зи чаман рафтӣ
Сурудгӯён, гуфтӣ, ҳазордастон буд!

Шуд он замона, ки ӯ унси родмардон буд,
Шуд он замона, ки ӯ пешкори мирон буд!

Ҳамеша шеъри варо зи мулук девон аст,
Ҳамеша шеъри варо зи мулук девон буд.

Шуд он замона, ки шеъраш ҳама ҷаҳон бишнуфт,
Шуд он замона, ки ӯ шоири Хуросон буд!

Кучо ба гетӣ будаст номвар деҳқон,
Варо ба хонаи ӯ сим буду ҳумлон буд.

Киро бузургию неъмат зи ину он будӣ,
Варо бузургию неъмат зи оли Сомон буд!

Бидод мири Хуросон-ш чил ҳазор дирам,
Дар ӯ фузунии якпанчи мири Мокон буд.

В-аз авлиёш пароканда низ ҳашт ҳазор
Ба ман расид, бад-он вакт ҳол чунон буд!

Чу мир дид сухан, дод доди мардии хеш
Зи авлиёш, чунон к-аз амир фармон буд.

Кунун замона дигар гашту ман дигар гаштам,
Асо биёр, ки вакти асову анбон буд!

* * *

Май орад шарафи мардуме падид,
Озоданажод аз дирамхарид.

Май озода падид орад аз бадасл,
Фаровон ҳунар аст андар ин набид!

Ҳар он гаҳ ки хурӣ май, хуш он гаҳ аст,
Хоса чун гулу ёсуман дамид!

Басо ҳисни баландо, ки май кушод,
Басо курраи навзин, ки бишканид!

Басо дун бахило, ки май бихӯрд,
Каримӣ ба ҷаҳон дар пароканид!

* * *

Кор ҳама рост, ончунон ки бибояд,
Ҳоли шодист, шод бошӣ, шояд!

Андуҳу андешаро дароз чӣ дорӣ?!
Давлати ту худ ҳамон кунад, ки бипояд!

Ройи вазирон туро ба кор наёяд,
Ҳар чӣ савоб аст, бахт худ фармояд.

Чарх наёрад бадили ту зи халоиқ
В-он ки туро зод, низ чун ту назояд!

Эзад ҳаргиз дare набандад бар ту.
То сади дигар ба беҳтарӣ накушояд!

* * *

Ҳар бод, ки аз сӯйи Бухоро ба ман ояд.
Бо бӯйи гулу мушку насими суман ояд.

Бар ҳар зану ҳар мард куҷо барвазад он бод?
Гӯйӣ, магар он бод ҳаме аз Хутан ояд!

Не, не, зи Хутан бод чунин хуш навазад ҳеч,
К-он бод ҳаме аз бари маъшуқи ман ояд!

Эй турки камарбаста, чунонам зи фироқат,
Гӯянд кабои ту маро пираҳан ояд!

Ҳар шаб нигаронам ба Яман, то ту баройӣ,
Зеро ки Сухайлию Сухайл аз Яман ояд!

Кӯшам, ки бипӯшам, санамо, номи ту аз халқ,
То номи ту кам дар даҳани анҷуман ояд.

Бо ҳар кӣ сухан гӯям, агар хоҳаму гар не,
Аввалсуханам номи ту андар даҳан ояд!

* * *

ДАР МАДҲИ ВАЗИР АБУТТАЙЙИБ ТОҲИРИ МУСЪАБӢ

Маро ҷуди ӯ тоза дорад ҳаме,
Магар ҷудаш абр асту ман киштзор?!

Магӯ як су афган, ки худ ҳамчунин
Бияндешу дидай хирад баргумор!

Або барқу бо ҷастани соъиқа
Або гулгули раъд дар кӯҳсор.

На мохи Сиёмӣ, на моҳи фалак,
Ки инат ғулом асту он пешкор!

На чун пури мири Хуросон, ки ӯ
Аторо нишаста бувад кирдгор!

* * *

Эй ошиқи дилдода бад-ин ҷойи сипанҷӣ,
Ҳамчун шаманӣ шефта бар сурати Фархор!

Дарвозу даревос фурӯ гашту баромад,
Бим аст, ки якбора фуруд ояд девор.
Он хаҷши зи гардан-ш даровехта гӯйӣ,
Хикест пур аз бода, даровехта аз бор.

Девори кухангашта бипардозад позер,
Як рӯз хама паст шавад, ранҷаш бигзор!

Ёд ориву донӣ, ки туйӣ зираку нодон?!
В-ар ёд наёрӣ ту, сиголиш куну ёд ор!

* * *

Зиндагонӣ чи кӯтаху чи дароз,
На ба охир бимурд бояд боз?!

Ҳам ба чанбар гузор хоҳад буд
Ин расанро, агарчи хаст дароз!

Хоҳӣ, андар анову шиддат зӣ,
Хоҳӣ, андар амон ба неъмату ноз!

Хоҳӣ, андактар аз ҷахон бипзир,
Хоҳӣ, аз Рай бигир то ба Тароз!

Ин ҳама бодубуди ту хоб аст,
Хобро ҳукм не, магар ба маҷоз.

Ин ҳама рӯзи марг яксонанд.
Нашиносӣ зи якдигаршон боз...

Ноз агар хубро сазост ба шарт,
Насазад ҷуз туро карашмаву ноз!

ДАР МАРСИЯИ ШАҲИДИ БАЛХӢ

Корвони Шаҳид рафт аз пеш
В-они мо рафта гиру меандеш:

Аз шумори ду чашм як тан кам
В-аз шумори хирад ҳазорон беш!

Тӯшаи ҷони хеш аз ӯ бирбой,
Пеш, к-ояд-т марги пойогеш!

* * *

Ҳаст бар хоча пехта рафтан,
Рост чун бар дарахт печад сан.

* * *

Модари майро бикард бояд қурбон,
Бачаи ӯро гирифту кард ба зиндон.

Бачаи ӯро аз ӯ гирифт надонӣ,
То-ш накӯбӣ нахусту з-ӯ накашӣ ҷон!

Ҷуз ки набошад ҳалол дур бикардан
Бачаи кӯчак зи шири модару пистон,

То нахурад шир ҳафт маҳ ба тамомӣ
Аз сари урдибиҳишт то буни обон!

Он гаҳ шояд зи рӯйи дину раҳи дод
Бачча ба зиндони тангу модар қурбон.

Чун бисупорӣ ба ҳабс баччаи ӯро,
Ҳафт шаборӯз ҳира монаду ҳайрон.

Боз чу ояд ба ҳушу ҳол бибинад,
Ҷӯш барорад, бинолад аз дили сӯзон .

Гоҳ забар зер гардад аз ғаму гаҳ боз
Зер забар, ҳамчунон зи андуҳи ҷӯшон.

Зарр ба оташ кучо бихоҳӣ полуд,
Ҷӯшад, лекин зи ғам начӯшад чандон!

Боз ба кирдори уштуре, ки бувад маст,
Кафк барорад зи хашму зояд шайтон.

Марди ҳарас кафкҳош пок бигирад,
То бишавад тирагишу гардад рахшон.

Охир, к-ором гираду начахад тез,
Дар-ш кунад устувор марди нигаҳбон.

Чун бинишинад тамому софӣ гардад,
Гунаи ёкути сурх гираду марҷон.

Чанд аз ӯ сурх чун ақиқи ямонӣ.
Чанд аз ӯ лаъл чун нигини Бадахшон!

В-ар-ш бибӯйӣ, гумон барӣ, ки гули сурх
Бӯй бад-ӯ доду мушку анбар бо бон!

Ҳам ба хум-андар ҳамегудозад чунин
То ба гаҳи навбаҳору нимаи найсон.

Он гаҳ агар нимишаб дараш бигушойӣ,
Чашмаи хуршедро бибинӣ тобон!

В-ар ба булӯр-андарун бибинӣ, гӯйӣ:
Гавҳари сурх аст ба каффи Мӯсии Имрон!

Зуфт шавад родмарду суст-диловар,
Гар бичашад з-ӯю рӯйзард-гулистон!

В-он-к ба шодӣ яке қадаҳ бихурад з-ӯй,
Ранҷ набинад аз он фарозу на аҳзон.

Андуҳи дахсоларо ба Танҷа рамонад,
Шодии навро зи Рай биёраду Уммон!

Бо майи чунин, ки солхӯрда бувад чанд,
Ҷома бикарда фарози панҷаҳ хулқон.

Маҷлис бояд бисохта маликона,
Аз гулу аз ёсамину хайрии алвон!

Неъмати фирдавс густарида зи ҳар су,
Сохта коре, ки кас насозад чунон!

Ҷомаи заррину фаршҳои навойин,
Шӯхра раёҳину тахтҳои фаровон.

Барбати Исиву лавнҳои Фуодӣ,
Чанги Мудакниру нойи Чобаки Ҳобон!

Як саф мирону Балъамӣ биншаста,
Як саф Ҳуррону Пирсолиҳи Деҳқон.

Хусрав бар тахти пешгоҳ нишаста-
Шоҳи мулуки ҷаҳон- амири Хуросон!

Турк ҳазорон ба пой пеши саф андар,
Ҳар як чун моҳи бар ду ҳафта дурафшон!

Ҳар як бар сар басоки мӯрд ниҳода,
Рӯш майи сурху зулфи ҷаъдаш райҳон!

Бодадиҳанда- буте бадеъ зи хубон,
Баччаи хотуни турку баччаи ҳоқон!

Чун-ш бигардад набиз чанд ба шодӣ,
Шоҳи ҷаҳон шодмону хурраму хандон!

Аз кафи турке сиёҳчашми парирӯй,
Қомат чун сарву залфаконаш чавгон.

З-он майи хушбӯй соғаре биситонад,
Ёд кунад рӯйи шаҳрёри Сиҷистон.

Худ бихурад нӯшу авлиёш ҳам эдун
Гӯяд ҳар як, чу май бигирад шодон:

«Шодии Бӯҷаъфар Аҳмад ибни Муҳаммад,
Он меҳи озодагону мафхари Эрон!

Он малики адлу офтоби замона,
Зинда бад-ӯ доду рӯшноийи геҳон!

Он-к набуд аз нажоди Одам чун ӯ,
Низ набошад, агар нагӯйӣ буҳтон!

Ҳуччати якто Худою сояи ӯяст,
Тоъати ӯ карда воҷиб ояи Фуркон!

Халк зи хоку зи обу оташу боданд
В-ин малик аз офтоби гавҳари Сосон!

Фарр бад-ӯ ёфт мулки тираву торӣ,
Адн бад-ӯ гашт тиригетии вайрон!

Гар ту фасеҳӣ, ҳама манокиби ӯ гӯй,
В-ар ту дабирӣ, ҳама мадоиҳи ӯ хон!

В-ар ту ҳакимиву роҳи ҳикмат ҷӯйӣ,
Сирати ӯ гиру хуб мазҳаби ӯ дон!

Он ки бад-ӯ бингарӣ ба ҳикмат, гӯйӣ:
Инак Сукроту ҳам Фалотуни Юнон!

В-ар ту фақеҳию сӯйи шаръ гаройӣ,
Шофиъӣ иҷак-ту Бӯҳанифаву Суфён!

Гар бигушояд зуфон ба илму ба ҳикмат,
Гӯш кун, инак, ба илму ҳикмати Луқмон!

Марди адабро хирад физояду ҳикмат,
Марди хирадро адаб физояду имон!

В-ар ту бихоҳӣ фариштае, ки бибинӣ,
Инак ӯяст ошкоро Ризвон!

Хуб нигаҳ кун бад-он латофату он рӯй,
То ту бибинӣ бар ин, ки гуфтам бурҳон!

Покии аҳлоқи ӯву покнажодӣ
Бо нияти неку бо макорими эҳсон!

В-ар сухани ӯ расад ба гӯши ту як роҳ,
Саъд шавад мар туро нуҳусати Кайвон!

В-ар-ш ба садр-андарун нишаста бибинӣ,
Ҷазм бигӯйӣ, ки зинда гашт Сулаймон!

Соми саворе, ки то ситора битобад,
Асб набинад чун ӯ савор ба майдон!

Боз ба рӯзи набарду кину ҳамийят
Гар-ш бибинӣ миёни миғфару хафтон,

Хор намояд-т жандапил бад-он гоҳ
В-арчи бувад масту тезгаштаву ғуррон!

В-ар-ш бидидӣ Сифандёр гаҳи разм,
Пеши синонаш ҷаҳон давидию ларзон!

Гарчи ба ҳангоми ҳилм кӯҳи тани ӯй,
Кӯҳи Сиём аст, ки кас набинад ҷунбон!

Душман агар аждаҳост, пеши синонаш
Гардад чун мум пеши оташи сӯзон!

В-ар ба набард оядаш ситораи Баҳром,
Тӯшаи шамшери ӯ шавад ба гаравгон!

Боз бад-он гаҳ ки май ба даст бигирад,
Абри баҳорӣ чун ӯ набора борон!

Абри баҳорӣ ҷуз оби тира набора,
Ӯ ҳама дебо ба тахту зарр ба анбон!

Бо ду кафи ӯ зи бас ато, ки бибахшад,
Хор намояд ҳадису қиссаи тӯфон!

Лоҷарам аз ҷуду аз саховати ӯяст
Нарх гирифта мадеҳу сомит арзон!

Шоир зи ӯ равад фақиру тиҳидаст,
Бо зари бисёр бозгардаду ҳумлон!

Марди суханро аз ӯ навохтану бирр,
Марди адабро аз ӯ вазифаи девон!

Боз ба ҳангоми доду адл бари халқ
Нест ба гетӣ чун ӯ набилу мусалмон!

Дод биёбад заъиф ҳамчу қавӣ з-ӯй,
Ҷавр набинӣ ба назди ӯву на удвон!

Неъмати ӯ густарида ба ҳама гетӣ,
Он чӣ кас аз неъматаш набинӣ урён!

Бастаи гетӣ аз ӯ биёбад роҳат,
Хастаи гетӣ аз ӯ биёбад дармон!

Бо расани авфи он муборакхусрав
Ҳалқаи танг аст, ҳар-ч дашту биёбон!

Пӯзиш бипзираду гуноҳ бибахшад,
Хашм наронад, ба афв кӯшаду ғуфрон!

Он малики Нимрӯзу хусрави пирӯз,
Давлати ӯ юзу душман оҳуйи нолон!

Амр ибн -ул-Лайс зинда гашт бад-ӯ боз
Бо ҳишами хешу он замонаи эшон!

Рустамро ном агарчи сахт бузург аст,
Зинда бад-ӯяст номи Рустами Дастон!

Рӯдакиё, барнавард мадҳи ҳама халқ,
Мидхати ӯ гӯю мӯҳри давлат бистон!

В-арчи бикӯшӣ ба ҷаҳди хешу бигӯйӣ,
В-арчи кунӣ тез фаҳми хеш ба сӯҳон;

В-арчи дусад тобиъа фаришта дорӣ,
Низ парӣ бозу ҳар-ч ҷинниву шайтон,

Гуфт натонӣ сазош, хезу фароз ор
Он-к бигуфтӣ, чунон-к гуфтан натвон!

Инак мадхе, чунон ки тоқати ман буд,
Лафз ҳама хубу ҳам ба маънӣ осон,

Ҷуз ба сазовори мир гуфт надонам,
В-арчи Ҷарирам ба шеъру Тойиву Ҳассон!

Мадҳи амире, ки мадҳ з-ӯст ҷаҳонро,
Зинат ҳам з-ӯю фарру нузхату сомон!

Сахт шикӯҳам, ки аҷзи ман бинамояд,
В-арчи Сареъам або фасоҳати Саҳбон!

Бурд чунин мадҳу арза кард замоне,
В-арчи бувад чира бар мадоиҳи шоҳон.

Мадҳи ҳама халқро карона падид аст,
Мидҳати ӯро карона неву на поён!

Нест шигифтӣ, ки Рӯдакӣ ба чунин ҷой
Хира шавад бе равону монад ҳайрон.

В-ар на маро Бӯумар диловар кардӣ
В-он гаҳ дастурии гузидаи Аднон,

Заҳра куҷо будаме ба мадҳи амире,
К-аз пайи ӯ офарид гетӣ Яздон?!

В-ар-м заъифиву бебудӣ-м набудӣ,
В-он-к набуд аз амири Машриқ фармон.

Худ бидавидӣ ба сони пайк мураттаб,
Хидмати ӯро гирифта ҷома ба дандон!

Мадҳ расул аст, узри ман бирасонад,
То бишиносад дуруст мири сухандон.

Узри раҳӣ заъфу нотавонию пирӣ,
К-ӯ ба тани хеш аз ин наёмад меҳмон.

Давлати мирам ҳамеша бод бар афзун,
Давлати аъдои ӯ ҳамеша ба нуқсон!

Сар-ш расида ба моҳ- бар ба баландӣ
В-они муъодӣ ба зери моҳӣ пинҳон!

Талъат тобандатар зи талъати хуршед,
Неъмат поянлатар зи Ҷудию Саҳлон!

* * *

Ин ҷаҳонро нигар ба чашми хирад,
Не бад-он чашм, к-андар ӯ нигарӣ.

Ҳамчу дарёст в-аз накӯкорӣ
Киштие соз, то бад-он гузарӣ!

* * *

Морро ҳарчанд беҳтар парварӣ,
Чун яке хашм оварад, кайфар барӣ.

Сифла табъи мор дорад, бехилоф,
Ҷаҳд кун, то рӯйи сифла нангарӣ!

* * *

Эй он ки ғамгинию сазоворӣ,
В-андар ниҳон сиришк ҳамеборӣ.

Аз баҳри он кучо бибарам номаш,
Тарсам зи сахт андуху душворӣ!

Рафт он-к рафту омад он-к омад,
Буд он кӣ буд, хира чӣ ғам дорӣ?!

Ҳамвор кард хоҳӣ гетиро?!
Гетист, кай пазирад ҳамворӣ?!

Мустӣ макун, ки нангарад ӯ мустӣ,
Зорӣ макун, ки нашнавад ӯ зорӣ!

Шав, то қиёмат ояд, зорӣ кун,
Кай рафтаро бо зорӣ боз орӣ?!

Озори беш бинӣ з-ин гардун,
Гар ту ба ҳар баҳона биёзорӣ!

Гӯйӣ, гумоштаст балое ӯ
Бар ҳар кӣ ту дил бар-ӯ бигморӣ!

Абре падид нею кусуфе не,
Бигрифт моҳу гашт ҷаҳон торӣ!

Фармон кунӣ ва ё накунӣ, тарсам,
Бар хештан зафар надиҳӣ боре!

То бишкани сипоҳи ғамон бар дил,
Он беҳ, ки май биёриву бигсорӣ!

Андар балои сахт падид оранд
Фазли бузургмардию солорӣ!

* * *

Бӯйи Ҷӯйи Мӯлиён ояд ҳаме,
Ёди ёри меҳрубон ояд ҳаме.

Реги Омуву дуруштий роҳи ӯ
Зери поям парниён ояд ҳаме!

Оби Ҷайҳун аз ништоти рӯи дӯст,
Хинги моро то миён ояд ҳаме!

Эй Бухоро, шод бошу дер зӣ,
Мир наздат шодмон ояд ҳаме!

Мир моҳ асту Бухоро осмон,
Моҳ сӯйи осмон ояд ҳаме!

Мир сарв асту Бухоро бӯстон,
Сарв сӯйи бӯстон ояд ҳаме!

Офарину мадҳ суд орад ҳаме,
Гар ба ганҷ-андар зиён ояд ҳаме!

* * *

Маро зи мансаби таҳқиқи анбиёст насиб,
Чӣ об ҷӯям аз ҷӯйи хушки юнонӣ?!

Барои парвариши ҷисм чоп чӣ ранҷа кунам,
Ки ҳайф бошад рӯҳулкудус ба сагбонӣ!

Ба ҳусни савт чу булбул мукайяди назмам,
Ба ҷурми ҳусн чу Юсуф асири зиндонӣ!

Басе нишастам ман бо акобиру аъён,
Биёзмудамашон ошкору пинҳонӣ.

Нахостам зи таманно, магар ки дастурӣ,
Наёфтам зи атоҳо, магар пушаймонӣ!

* * *

Эй бар ҳама мирони ҷаҳон ёфта шоҳӣ,
Май хур, ки бадандеш чунон шуд, ки ту хоҳӣ!

Май хоҳ, ки бадхоҳ ба коми дили ту гашт
В-аз бахт бадандеши ту оварл габоҳӣ!

Шуд рӯзаву тасбеҳу таровеҳ ба як ҷой,
Ид омаду омад маю маъшуқу малоҳӣ!

Чун моҳ ҳамеҷуст шаби ид ҳама халқ,
Ман рӯйи ту ҷустам, ки маро шоҳию моҳӣ!

Маҳ гоҳ ба афзун буваду гоҳ ба коҳиш,
Доим ту бар афзун бувию ҳеч накоҳӣ!

Мирӣ ба ту муҳкам шуду шоҳӣ ба ту хуррам,
Бар хира надоданд туро мирию шоҳӣ!

Хуршеди равон бошӣ, чун аз бари рахшӣ,
Дарёи равон бошӣ, чун аз бари гоҳӣ!

Онҳо, ки ҳама майл суйи мулки ту карданд,
Инак биниҳоданд сар аз тофтароҳӣ!

Доми тамаъ аз моҳӣ дар об фиганданд,
На мард ба ҷой омаду на дому на моҳӣ!

Меҳтар нашавад, гарчи қавӣ гардад, кеҳтар
Гоҳӣ нашавад, гарчи ҳунар дорад, чоҳӣ!

* * *

Дил танг мадор, эй малик, аз кори худой
В-орсму тарабро мадех аз табъ чудой!

Сад бор фитодаст чунин ҳар маликеро
Охир бирасиданд ба ҳар комравойӣ!

Он кас, ки туро диду туро бинад дар чанг,
Донад, ки ту бо шер ба шамшер даройӣ!

Ин кори самоӣ буд, не қуввати инсон,
Касро набувад қувват бо кори самоӣ!

Онон, ки гирифтор шуданд аз сипаҳи ту,
Аз банд ба шамшери ту ёбанд раҳоӣ!

* * *

РУБОИҲО

Дар раҳгузари бод чароғе, ки туяст,
Тарсам, ки бимирад аз фароғе, ки туяст!
Бӯйи ҷигари сӯхта олам бигирифт,
Гар нашнидӣ, зиҳӣ димоғе, ки туяст!

* * *

Бо он ки дилам аз ғами ҳаҷрат хун аст,
Шодӣ ба ғами туам зи ғам афзун аст!
Андеша кунам ҳар шабу гӯям: «Ё Раб,
Ҳиҷрон-ш чунин аст, висолаш чун аст?!».

* * *

Ҷое, ки гузаргоҳи дили маҳзун аст,
Он ҷо ду ҳазор найза боло хун аст.
Лайлисифатон зи ҳоли мо бехабаранд,
Маҷнун донад, ки ҳоли Маҷнун чун аст!

* * *

Дил хаставу бастаи мусалсалмӯест,
Хунгаштаву куштаи бути ҳиндуест!
Суде надиҳад насиҳатат, ай воиз.
Ин хонахароб турфа якпаҳлӯест!

* * *

Тақдир, ки бар куштанат озарм надошт,
Бар ҳусну ҷавоният дили гарм надошт.
Андар аҷабам зи ҷонситон, к-аз чу туе
Ҷон бистаду аз ҷамоли ту шарм надошт!

* * *

Чашмам зи ғамат ба ҳар ақике, ки бисуфт,
Бар чеҳра ҳазор гул зи розам бишукуфт.
Розе, ки дилам зи ҷон ҳамедошт ниҳуфт,
Ашкам ба забони ҳол бо халқ бигуфт.

* * *

Бе рӯи ту хуршеди ҷаҳонсӯз мабод,
Ҳам бе ту чароғи оламафрӯз мабод!
Бо васли ту кас чу ман баломӯз мабод,
Рӯзе ки туро набинам, он рӯз мабод!

* * *

Зулфаш бикашӣ, шаби дароз андозад
В-ар бигшоӣ, чаш ули боз андозад.
В-ар печу ҳамаш зи якдигар бигшоянд,
Доман-доман мушки Тароз андозад.

* * *

Чун рӯз алам занад, ба номат монад,
Чун якшаба шуд моҳ, ба ҷомат монад!
Тақдир ба азми тезгомат монад.
Рӯзӣ ба ато додани омат монад!

* * *

Ҷуз ҳодиса ҳаргиз талабам кас накунад.
Як пурсиши гарм ҷуз табам кас накунад.
В-ар ҷон ба лаб оядам, ба ҷуз мардуми чашм
Як қатраи об бар лабам кас накунад.

* * *

Номат шунавам, дил зи фараҳ зинда шавад,
Ҳоли ман аз иқболи ту фархунда шавад.
В-аз ғайри ту ҳар ҷо сухан ояд ба миён,
Хотир ба ҳазор ғам пароканда шавад!

* * *

Омад бари ман. Кӣ? Ёр! Кай? Вақти саҳар!
Тарсанда зи кӣ? Зи хасм! Хасмаш кӣ? Падар!
Додам-ш ду бӯса. Бар куҷо? Бар лаби тар!
Лаб буд? На! Чӣ буд? Ақиқ! Чун буд? Чу шакар!

* * *

Ҳон, ташначигар, маҷӯй з-ин боғ самар,
Бедистонест ин риёзи бадудар!
Беҳуда мамон, ки боғбонат зи қафост,
Чун хок нишаста гиру чун бод ғузар!

* * *

Чун кушта бибиниям ду лаб гашта фароз
В-аз ҷон тиҳӣ ин колаби фарсуда ба оз.
Бар болинам нишину мегӯй ба ноз,
К-«Эй ман ту бикуштаву пушаймон шуда боз!».

* * *

Дар ҷустани он нигори пуркинаву ҷанг
Гаштем саропои ҷаҳон бо дили танг;
Шуд даст зи кору рафт пой аз рафтор,
Ин баски ба сар задему он баски ба санг!

* * *

Бар ишқи туам на сабр пайдост, на дил,
Бе рӯйи туам на ақл барҷост, на дил!
Ин ғам, ки марост, кӯҳи Қоф аст, на ғам,
Ин дил, ки туростт, санги хорост, на дил!

* * *

Воҷиб набувад ба кас-бар ифзолу карам,
Воҷиб бошад, ҳаройина, шукри ниам.
Тақсир накард хоҷа дар новоҷиб,
Ман дар воҷиб чӣ гуна тақсир кунам?!

* * *

Юсуфрӯе, к-аз-ӯ фиғон кард дилам,
Чун дасти занони мисриён кард дилам.
З-оғоз ба бӯса меҳрубон кард дилам,
Имрӯз нишонаи ғамон кард дилам!

* * *

Дар пеши худ он нома чу булкома ниҳам,
Парвин зи сиришки дида бар ҷома ниҳам.
Бар посухи ту чу даст бар хома ниҳам,
Хоҳам, ки дил андар шикани нома ниҳам.

* * *

Дар манзили ғам фиканда мафраш моем
В-аз оби ду чашм дил пуроташ моем;
Олам чу ситам кунад, ситамкаш моем,
Дасти хуши рӯзгори нох(в)аш моем!

* * *

Дар ишқ, чу Рӯдакӣ, шудам сер аз ҷон,
В-аз гиряи хунин мижаам шуд марҷон.
Алқисса, ки аз бими азоби ҳиҷрон
Дар оташи рашкам дигар аз дӯзахиён!

* * *

Дидор ба дил фурӯхт, нафрӯхт гарон,
Бӯса ба равон фурӯшаду ҳаст арзон!
Оре, ки чу он моҳ бувад бозаргон,
Дидор ба дил фурӯшаду бӯса ба ҷон!

* * *

Рӯят дарёи ҳусну лаълат марҷон,
Зулфат анбар, садаф даҳан, дур дандон!
Абрӯ киштию чини пешонӣ мавҷ,
Гирдоби бало ғабғабу чашмат тӯфон!

* * *

Эй аз гули сурх ранг бирбудаву бӯ,
Ранг аз пайи рух рабуда, бӯ аз пайи мӯ!
Гулранг шавад, чу рӯй шӯйӣ, ҳама ҷӯ,
Мушкин гардад, чу мӯ фишонӣ, ҳама кӯ!

* * *

Эй нолаи пири хонақоҳ аз ғами ту,
В-эй гиряи тифли бегуноҳ аз ғами ту,
Афғони хурӯси субҳгоҳ аз ғами ту,
Оҳ аз ғами ту, ҳазор оҳ аз ғами ту!

* * *

Чархи қачабоз то ниҳон сохт қача,
Бо неку бади доира дарбохт қача.
Ҳангомаи шаб гузашту шуд қисса тамом,
Толеъ ба кафам яке наяндохт қача!

* * *

Зулфат дидам, сар аз чамон печида,
В-андар гули сурхи арғавон печида.
Дар ҳар банде ҳазор дил дар бандаш,
Дар ҳар пече ҳазор ҷон печида!

* * *

Чун кори дилам зи зулфи ӯ монд гиреҳ,
Бар ҳар раги ҷон сад орзу монд гиреҳ.
Уммед зи гиря буд, афсӯс, афсӯс,
К-он ҳам шаби васл дар гулӯ монд гиреҳ!

* * *

Аз Каъба калисиёнишинам карди,
Охир дар куфр бекаринам карди!
Баъд аз ду ҳазор саҷда бар даргаҳи дӯст,
Эй ишқ, чӣ бегона зи динам кардӣ!?

* * *

Гар бар сари нафси худ амирӣ, мардӣ!
Бар кӯру кар, ар нукта нагирӣ, мардӣ!
Мардӣ набувад фитодаро пой задан,
Гар дасти фитодае бигирӣ, мардӣ!

* * *

Он харпадарат ба дашт хошок задӣ,
Момот дафу дурӯя чолок задӣ.
Он бар сари гӯрҳо таборак хондӣ
В-ин бар дари хонаҳо табурок задӣ!

* * *

Дил сер нагардадат зи бедодгарӣ.
Чашм об нагардадат, чу дар ман нигарӣ.
Ин турфа, ки дӯсттар зи ҷонат дорам,
Бо он ки зи сад ҳазор душман батарӣ!

* * *

Бо дода қаноат куну бо дод бизӣ!
Дар банди такаллуф машав, озод бизӣ!
Дар беҳ зи худе назар макун, ғусса махур,
Дар кам зи худе назар куну шод бизӣ!

* * *

Норафта ба шоҳроҳи васлат гоме,
Ноёфта аз ҳусну ҷамолат коме,
Ногоҳ шунидам зи фалак пайғоме,
К-«Аз хумми фироқ нӯш бодат ҷоме!».

* * *

БАЙТҲОИ ПАРОКАНДА АЗ МАСНАВИИ БАҲРИ РАМАЛ

Ҳар кӣ н-омухт аз гузашти рӯзгор,
Низ н-омӯзад зи ҳеч омӯзгор!

* * *

То ҷаҳон буд аз сари одам фароз,
Кас набуд аз рози дониш бениёз.

Мардумони бихрад андар ҳар замон
Рози донишро ба ҳар гуна забон

Гирд карданду гиромӣ доштанд,
То ба санг-андар ҳаме бингоштанд.

Дониш андар дил чароғи равшан аст
В-аз ҳама бад бар тани ту ҷавшан аст!

Ҳеч ганҷе нест аз фарҳанг беҳ,
То тавонӣ, рӯй бар ин ганҷ неҳ!

* * *

Ҳамчунон сурма, ки духти хубрӯй
Ҳам ба сони гард бардорад зи рӯй,

Гарчи ҳар рӯз андаке бардорадаш,
Бофдам рӯзе ба поён орадаш.

* * *

Димнаро гуфто, ки то ин бонг чист,
Бо ниҳебу саҳм ин овои кист?!

Димна гуфт ӯро: «Ҷуз ин ово дигар
Кори ту на ҳасту саҳме бештар!

Об ҳар чӣ бештар нерӯ кунад,
Банди варғи сустбуда барканад.

Дил гусаста дорӣ аз бонги баланд,
Ранҷаке бошад-ту озору газанд!»

* * *

Подшо симург дарёро бибурд,
Хонаву бачча бад-он титу супурд.

* * *

Шаб зимистон буд, каппӣ сард ёфт,
Кирмаке шабтоб ногоҳе битофт.
Каппиён-ш оташ ҳамепиндоштанд,
Пуштаи ҳезум бар-ӯ бардоштанд.

* * *

В-аз дарахт-андар гувоҳӣ хоҳад ӯй,
Ту бад-он гоҳ аз дарахт андар бигӯй:
К-он табангу, к-андар ӯ динор буд,
Он ситад з-эдар, ки ноҳушёр буд.

* * *

Назди он шоҳи замин кардаш паём:
«Доруе фармой «Зомаҳрон» ба ном».

* * *

Андар он шаҳре, ки муш оҳан х(в)арад,
Боз паррад дар ҳаво, кӯдак барад!...

* * *

Ҳеч шодӣ нест андар ин ҷаҳон,
Бартар аз дидори рӯйи дӯстон!
Ҳеч талхӣ нест бар дил талхтар
Аз фироқи дӯстони пурҳунар!

* * *

Офарида мардумон мар ранҷро,
Пеша карда ранҷи ҷоноҳанҷро.

* * *

Кор чун баста шавад, бикшоядо
В-аз паси ҳар ғам тараб афзоядо!

* * *

Чун даромад он кадевар-марди зафт.
Бел ҳишту доскола баргирафт.

* * *

Омад ин шабдиз бо марди хироч,
Дар бичунбонид бо бонгу тилоч.

* * *

Оху аз дом андарун овоз дод,
Посухи гурза ба дониш боздод.

* * *

Киштие бар обу киштибон-ш бод,
Рафтан андар водие яксон ниход.

* * *

Рӯзи частан тозиёне чун наванд,
Рӯзи дан чун шастсола судманд

* * *

Аблаху фарзонаро фарчом хок,
Чойгохи хар ду андар як магок!

* * *

Зад кулӯхе бар хабоки он фазок,
Шуд хабоки ӯ ба кирдори магок.

* * *

Аз хама хубиву некӣ дорад ӯ.
Модавар бар кори хеш ар дорад ӯ.

* * *

Аз ҳамолон в-аз бародар ман фузун,
З-он ки ман уммедворам низ юн.

* * *

Беҳтарин ёрону наздикон ҳама,
Назди ӯ дорам ҳамеша андама.

* * *

Пар биканда, чангу чангул рехта,
Хок гашта, бод хокаш бехта!

* * *

Пас биавборид эшонро ҳама,
Не шубонро меш зинда, не рама!

* * *

Ҷой кард аз баҳри будан козае,
З-он ки карда будашон андозае.

* * *

БАЙТҲОИ ПАРОКАНДА
АЗ МАСНАВИИ БАҲРИ МУТАҚОРИБ

Ба кӯҳ андарун гуфт: «Камкони мо,
Биёву бикан, бигсалад ҷони мо!»

* * *

Ба андо намуданд вахшурро,
Бидид он саропо ҳама нурро.

* * *

Кафан ҳулла шуд кирми баҳромаро,
К-аз абрешими ҷон кунад ҷомаро.

* * *

Тавонӣ бар-ӯ кор бастан фиреб,
Ки нодон ҳама рост бинад вуреб.

* * *

Гирифт об коша зи сармои сахт,
Чу заррин варақ гашт барги дарахт.

БАЙТҲОИ ПАРОКАНДА АЗ МАСНАВИИ БАҲРИ ХАФИФ

Нест фикре ба ғайри ёр маро,
Ишқ шуд дар ҷаҳон фаёр маро.

* * *

Заръу заръ аз баҳор шуд чу биҳишт,
Заръ кишт асту заръ гӯшаи кишт.

* * *

То саму сар бароварид аз дашт,
Гашт зангоргун ҳама лаби кишт.

* * *

Ҳар яке корде зи хон бардошт,
То пазанд аз саму таъомаки чошт.

* * *

Ҳар киро роҳбар заған бошад,
Гузари ӯ ба марзаған бошад.

* * *

Дева ҳарчанд к-абрешум бикунад,
Ҳар чӣ он бештар ба хеш танад.

* * *

Гови мискин зи ҷайди Димна чӣ дид
В-аз бади зоғ бумро чӣ расид?!
* * *

Дур монд аз сарои хешу табор,
Насаре сохт бар сари кӯҳсор.
* * *

Гарчи номардум аст он нокас,
Нашавад сер аз ӯ дилам яргас!
* * *

Духти Кисро, зи насли Кайковус,
Дурситӣ ном, нағз чун товус!
* * *

Хеш бегона гардад аз паи диш,
Хоҳӣ он рӯз, музд камтар диш!
* * *

Хештан пок дор, бепархош,
Рав, ба оғош андарун махрош!
* * *

Аз бузургӣ, ки ҳастӣ, эй хаштук,
Чокарат бар китиф ниҳад дафнук!

* * *

Аз ту холӣ нигорхонаи чам,
Фарши дебо фиканда бар бачкам.

* * *

Ман чунин зор аз он чамош шудам.
Ҳамчу оташ миёни дош шудам!

* * *

Ҷонтурунҷидаву шикастадилам,
Гӯй аз ғам ҳаме фурӯғусилам.

* * *

Бод бар ту мубораку хуншон
Ҷашни Наврӯзу гӯспандкушон!

* * *

Буданӣ буд, май биёр акнун,
Ратл пур кун, магӯй беш сухун!

* * *

Чун ба бонг омад аз ҳаво бахнав,
Май хуру бонги руду чанг шунав!

* * *

Чун ниҳод ӯ паҳандро некӯ,
Қайд шуд дар паҳанди ӯ оҳу.

* * *

Аз шабистон ба башкам омад шоҳ,
Гашт башкам ба дилбарон чун моҳ.

* * *

Он, ки нашк офариду сарви саҳӣ
В-он ки бед офариду нору биҳӣ...

БАЙТҲОИ ПАРОКАНДА АЗ МАСНАВИИ БАҲРИ ҲАЗАҶ

Диранг ор, эй сипеҳри чархворо,
Каёхантар-т бояд кард коро!

* * *

Шабе деранду зулматро муҳайё,
Чӣ нобино дар ӯ ду чашми бино!

* * *

Биҳиштойин сароеро бипардохт,
Зи ҳар гуна дар ӯ тимсолҳо сохт.

* * *

Зи уду чандан ӯро остона,
Дараш симину заррин поликона!

* * *

Агарчи дар вафо бешибҳию дес,
Намедонӣ ту қадри ман дизандес!

* * *

Чароғон дар шаби чак ончунон шуд,
Ки гетӣ рашки ҳафтум осмон шуд!

* * *

Чу ёвандон ба маҷлис май гирифтанд.
Зи маҷлис маст чун гаштанд, рафтанд.

* * *

Наёрам бар касе ин роз бикшуд,
Маро аз холи ҳиндуи ту бифнуд.

* * *

Бувад зудо, ки ой нек хомӯш,
Чу мурғобӣ занӣ дар об поғӯш?!

* * *

Илоҳо, аз худам бистону гум кун,
Ба нури пок бар ман уштулум кун!

* * *

Сари сарви қадаш шуд божгуна,
Дуто шуд пушти ӯ ҳамчун даруна.

* * *

Ба роҳ-андар ҳамешуд роҳшоҳе,
Расид ӯ то ба назди подшоҳе.

* * *

Ту аз фарғул бояд дур бошӣ,
Шавӣ дунболи кору ҷон харошӣ!

АЗ МАСНАВИИ БАҲРИ МУЗОРЕЪ

Эй булбули хушово, ово деҳ,
Эй соқӣ, он қадаҳ бо мо деҳ!

* * *

Бо сад ҳазор мардум танҳоӣ,
Бе сад ҳазор мардум танҳоӣ!

МУНДАРИЧА

Пешгуфтор 3

Қасидаҳо, қитъаҳо ва байтҳои парокандаи ба ҳам пайваста 5

Рубоиҳо 41

Байтҳои пароканда аз маснавии баҳри рамал 50

Байтҳои пароканда аз маснавии баҳри мутақориб 55

Байтҳои пароканда аз маснавии баҳри хафиф... 56

Байтҳои пароканда аз маснавии баҳри ҳазаҷ... 60

Аз маснавии баҳри музореъ 62

Ин китоб бо тамғаи нашриёти «Адиб» ба табъ расидааст.

Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ

ШЕЪРҲО

Ба матбаа 13.12.2007 супорида шуд.
Чопаш 3.12.2007. ба имзо расид.
Андозаи 60x84.$^{1}/_{16}$ Қоғази матбаавӣ.
Ҳуруфӣ адабӣ. ҷузъи нашрию ҳисобӣ 4,0.
Адади нашр1000нусха Сулориши № 45.

734018 Душанбе, нашриёти «Адиб»
кӯчаи. Н. Қаробоев 17 Дар матбааи нашриёти
«Ава» чоп шудааст.